

Regelen betreffende het accountantswezen
(Wet op de Registeraccountants)

VERSLAG VAN HET MONDELING OVERLEG,
TEVENS EINDVERSLAG

Nr. 9

De bijzondere commissie, in welker handen het onderhavige ontwerp van wet is gesteld, vond in de memorie van antwoord aanleiding om met de Regering in mondeling overleg te treden.

Bij dit mondeling overleg, hetwelk plaats had op 18 mei 1961, werd de Regering vertegenwoordigd door de Staatssecretaris van Economische Zaken, vergezeld van mr. C. Poustochkine, plaatsvervangend hoofd van de Afdeling Wetgeving van de directie Wetgeving en andere juridische aangelegenheden van het Departement van Economische Zaken, en mr. J. Bos, referendaris bij deze afdeling.

Omtrent het overleg heeft de commissie de eer, als volgt te rapporteren¹⁾.

1.

Kunnen de bewindslieden nader uiteenzetten hoe zij tot het in de memorie van antwoord op blz. 3, linkerkolom onderaan, gestelde met betrekking tot de vrees, dat de voorgestelde regeling de belangen van een aantal accountants zal schaden, zijn gekomen? Achten zij kwalificaties, op blz. 3 en 4 gebruikt, als „lijkt niet gefundeerd”, „onwaarschijnlijk” en „niet te verwachten” voldoende geruststellend? Moet niet verwacht worden, dat door het scheppen van een gunstige uitzonderingspositie voor een aantal accountants een — zij het onbedoelde en ongewilde — discriminerende werking uitgaat ten nadele van hen, die niet voor bedoelde uitzonderingspositie in aanmerking komen?

1.

De Staatssecretaris vestigde er de aandacht op, dat bedoelde in de memorie van antwoord op blz. 3, linkerkolom onderaan, gemaakte opmerking in het daarop aansluitende betoog, dat de gehele tweede kolom en een gedeelte van de eerste kolom op blz. 4 beslaat, reeds zo uitvoerig gemotiveerd was, dat het hem niet mogelijk leek nog nader uiteen te zetten hoe de ondertekenaars der memorie aan het in die opmerking gestelde gekomen waren.

Een nauwkeurige en zekere prognose omtrent de repercussies, die een wettelijke regeling zal hebben, zo vervolgde de bewindsman, valt in de regel niet te geven. Dit geldt ook voor het onderhavige geval. In de memorie van antwoord zijn dan ook geen concrete voorspellingen gedaan, doch is slechts de vraag behandeld, of redelijkerwijs de verwachtig gewettigd is, dat uit de toepassing van de ontworpen regeling voor degenen, die niet tot het register zullen worden toegelaten, zodanige nadelen zullen voortvloeien, dat het onverantwoord zou zijn deze regeling tot stand te brengen; een vraag, welke in het licht van de algemene strekking van het wetsontwerp in ontkennde zin is beantwoord. Dienaangaande verwees de Staatssecretaris, voor zover nodig, naar vorenbedoelde beschouwingen op de blz. 3 en 4 der memorie van antwoord. Het wilde hem voorkomen, dat de aldaar gegeven kwalificaties, gezien in het verband, waarin zij zijn gebezigd, zeker niet als onvoldoende geruststellend waren aan te merken.

Op grond van de in de memorie van antwoord vervatte overwegingen was de bewindsman van mening, dat van het wetsontwerp geen discriminerende werking zal uitgaan ten nadele van de accountants, die niet voor inschrijving in het register in aanmerking zullen komen. De voorgestelde regeling suggereert geenszins, dat hun deskundigheid ontoereikend zou zijn voor het behoorlijk verrichten van die werkzaamheden, welke ook thans hun normale werkgebied uitmaken en die niet liggen op het specifieke terrein van de hoog gekwalificeerde groep. Anderzijds merkte de Staatssecretaris op, dat de bij de hoog gekwalificeerde accountants thans in feite wel bestaande discriminatie tussen degenen van hen die wel en diegenen hunner die niet kunnen bogen op het lidmaatschap van een van de twee in het maatschappelijk verkeer het hoogst aangeslagen vrije accountantsorganisaties, door de totstandkoming van de voorgestelde wettelijke regeling zal zijn opgeheven, zodat degenen, die thans lid zijn van een der hier bedoelde twee organisaties, juist niet langer een „uitzonderingspositie” zullen innemen.

¹⁾ De ter voorbereiding van het overleg vooraf aan de Staatssecretaris toegezonden vragen zijn in de linkerkolom afgedrukt.

2.

Zijn de bewindslieden bereid het initiatief te nemen om tot het begin van een regeling van het gehele accountantswezen te komen, bij voorbeeld door het in het leven roepen van een voor allen die zich accountant noemen geldende tuchtrechtspraak? Zou een dergelijke tuchtrechtspraak niet bevorderend kunnen werken voor meer zorgvuldigheid bij het aanvaarden van opdrachten en deskundigheid bij de uitvoering daarvan, waardoor een preventieve en sanerende werking wordt verkregen?

2.

Het in het leven roepen van tuchtrechtspraak voor alle accountants komt, zo meende de Staatssecretaris, voorshands zeker niet in aanmerking. Het stuit op dezelfde moeilijkheden, op grond waarvan de Regering het reeds thans bevorderen van een voor andere dan de hoog gekwalificeerde accountants geldende wettelijke regeling in algemene zin heeft afgewezen. Deze zijn, dat de kring, waarvoor de regeling zou moeten gelden, niet nauwkeurig valt te omlijnen en dat duidelijke normen voor het gehele hier betrokken gebied nog niet tot ontwikkeling zijn gekomen. Voor het invoeren van een stelsel van tuchtrechtspraak ware zowel het een als het ander noodzakelijk. Of de betrokkene al dan niet zich zelf de titel accountant heeft aangemeten, vormt zeker geen bruikbaar en objectief criterium. Zodanig criterium moet veeleer worden gezocht in de werkzaamheden, die hij verricht. Hier nu liggen de grenzen nog te vaag. Ook voor wat het na te streven niveau van deskundigheid betreft, is de situatie verre van overzichtelijk, al ware het slechts omdat — zoals reeds in de memorie van toelichting (blz. 14, tweede kolom) is opgemerkt — „de behoeften nogal uiteenlopen”. Bovendien zou een tuchtrechtspraakregeling, zonder dat daarnaast formele waarborgen van deskundigheid zouden bestaan, een weinig doeltreffende oplossing zijn. Zodanige regeling biedt immers in feite slechts de mogelijkheid casuïstisch, ingeval van aan het licht getreden excessen, tegen betrokkenen op te treden.

In de memorie van antwoord is op blz. 3, rechterkolom, uiteengezet waarom naar het inzicht van de Regering de totstandkoming van de in het onderhavige wetsontwerp vervatte regeling bevorderlijk zou kunnen zijn aan een versnelde ontwikkeling, welke de mogelijkheid zou bieden verder gaande wettelijke maatregelen te treffen. Welke voorzieningen daarbij in aanmerking zullen komen, zal eerst in het licht van bedoelde toekomstige ontwikkeling kunnen worden beoordeeld.

Desgevraagd deelde de bewindsman mede, dat de formulering van dit antwoord tot stand was gekomen, voordat zijnerzijds kennis was genomen van het tot de Kamer gerichte adres van de Organisatoren Accountantsdag 1960 van de Samenwerkende Accountantsverenigingen en het daarbij gevoegde schema van de hand van prof. mr. Jb. Zeijlemaker Jzn. voor een wettelijke regeling van tuchtrechtspraak voor accountants.

Enige leden der commissie zouden gaarne nader horen uiteengezet, op welke punten nu precies het voorliggende wetsontwerp van dat van 1939 verschilt. Zij wezen erop, dat immers ook het onderhavige wetsontwerp niet allen bestrijkt, die zich accountants noemen en de als „accountancy” bestempelde werkzaamheden thans uitoefenen. Deze leden achtten de onmogelijkheid van een alle accountants omvattende regeling niet aangetoond, in het bijzonder nu alsnog een poging — zij het wat laat — was gedaan om te komen tot een schema voor een wettelijke regeling van tuchtrechtspraak voor accountants als ontworpen door prof. Zeijlemaker. In het feit, dat door het ontwerp, zou het wet worden, twee categorieën van accountants zouden ontstaan, zagen zij het kernbezwaar tegen het onderhavige wetsontwerp.

De Staatssecretaris bracht naar voren, dat van de thans voorgestelde regeling, die inderdaad op een aantal essentiële punten slechts weinig van het ontwerp van 1939 verschilt, zeker niet kon worden gezegd, dat zij klakkeloos naar het voorbeeld van het oude ontwerp zou zijn opgezet. Over de inhoud van het onderhavige wetsontwerp heeft de Regering zich uitvoerig beraden, nadat eerst de op 5 april 1954 in het leven geroepen commissie, onder voorzitterschap van prof. mr. W. C. L. van der Grinten, geheel deze materie grondig had bestudeerd. De bewindsman erkende ten volle, dat het feit, dat het ontwerp geen volledige titelbescherming biedt, terwijl hierop vanuit sommige kringen van het bedrijfsleven wordt aangedrongen, een der kernkwesties is. Er zijn te dezen aanzien drie opvattingen:

a. een speciale titelbescherming in de trant van het onderhavige wetsontwerp is wenselijk;

b. een speciale titelbescherming in de trant van het onderhavige wetsontwerp is wenselijk, doch daarnaast zal een aparte

regeling getroffen moeten worden voor de groep van accountants, welke door het onderhavige wetsontwerp niet wordt bestreken;

c. een algemene regeling is gewenst ongeveer in de geest van de proeve van prof. Zeijlemaker. Hoe groot de kringen zijn van degenen, die de sub *b* en *c* aangeduide opvattingen huldigen, is voor de Regering bijzonder moeilijk vast te stellen. Tijdens de „hearings”, welke door de commissie-Van der Grinten werden gehouden, bleken de meeste accountantsorganisaties te voelen voor een wettelijke regeling op hoog niveau, mits de overgangsregeling zo soepel zou zijn, dat de meeste van hun leden registeraccountants zouden kunnen worden. Pogingen van de heren Chr. G. Matser en drs. H. L. Jansen om verschillende groepen samen te brengen, mislukten toen.

De proeve van de heer Zeijlemaker komt hierop neer, dat iedereen zich accountant zal mogen noemen, doch dat men zich in dat geval van bepaalde gedragingen zal hebben te onthouden. De Staatssecretaris achtte het criterium om onder het tuchtrecht te vallen, n.l. zich accountant noemen, vrij vaag. Veel essentiëler achtte de bewindsman, of iemand werkzaamheden verricht, die wezenlijk als accountantswerkzaamheden bestempeld kunnen worden. De groep van „echte accountants” is vrij homogeen; deze groep valt, zo meende de Staatssecretaris, ook geenszins samen met de leden van het N.I.V.A. en V.A.G.A.

Buiten de groep van „echte accountants” is er een aanzienlijk aantal personen, die administratiekantoren houden e.d., die in een verwant vlak werkzaam zijn, b.v. min of meer ingewikkeld boekhoudwerk verrichten, doch niet wezenlijk accountantswerkzaamheden verrichten, al noemen zij zich thans accountants. Aan deze personen het recht te ontzeggen bij de wet zich „accountant” te noemen, heeft ook bepaalde onaangename gevolgen voor betrokkenen, met name in de maatschappelijke sfeer, die de Staatssecretaris zou willen vermijden.

De door prof. Zeijlemaker ontworpen regeling gaf de Staatssecretaris nog aanleiding tot de opmerking dat, indien men b.v. een medisch tuchtrecht thans *ab ovo* zou moeten invoeren, men daaraan niet iedereen zou onderwerpen, die zich geneesheer noemt, maar die geneesheer is.

Een regeling als ontworpen door prof. Zeijlemaker ziet voorbij, zo meende de bewindsman, aan de zijnerzijds gesignaleerde bestaande feiten in onze huidige maatschappij, n.l. dat er een vrij homogene groep is, die de essentiële accountantsfuncties verricht. Men zal eerst moeten vaststellen wie tot die groep behoren. Daarna kan, indien in de kringen der overblijvenden voldoende organisatiebesef en -bereidheid aanwezig is, een nadere regeling van tuchtrechtspraak en opleiding bevorderd worden.

De leden der commissie, die eerder het woord voerden, gaven als hun gevoelen te kennen, dat de Staatssecretaris de scheidslijn onjuist trok waar hij stelde, dat voor de groep van wat de bewindsman „echte accountants” noemde een regeling nodig ware terwijl de rest ongeregeld kon blijven. Deze leden zouden de scheiding liever bij de controlerende functie gelegd willen zien. Voor de accountants, de wezenlijke accountants, is de controlerende functie het essentiële kenmerk.

Zij erkenden volgaarne, dat de uitoefening van controle op een wereldbedrijf andere controleurs vergt dan indien het een middenstandszaak betreft; zij achtten dit onderscheid evenwel niet essentieel voor de beantwoording van de vraag, wie „echt accountant” is en wie niet.

Voorshands voelden deze leden er niet veel voor, thans reeds voor de hoofdgroep een regeling uit te vaardigen en dan de rest te laten wachten, waarmee dan tevens als het ware te kennen gegeven zou worden, dat men aan de totstandkoming van een regeling voor die restgroep weinig geloof hecht.

Een ander lid der commissie achtte met de Staatssecretaris de door prof. Zeijlemaker aangegeven weg niet de juiste, doch vroeg, of niet nog een andere oplossing mogelijk ware, in dier voege, dat de wet een ruime omschrijving zal geven van wat accountantswerkzaamheden zijn; het verrichten van zodanige werkzaamheden zou dan een ieder vrij moeten staan, doch wie deze werkzaamheden zou uitoefenen zou geacht moeten wor-

den accountant te zijn en dus onder het tuchtrecht te vallen. Aan dit lid stond ten aanzien van de vraag, wanneer men geacht zou worden met die uitoefening een aanvang te hebben gemaakt, een juridische figuur, als vervat in de bezettingsregeling voor makelaars in onroerende goederen, voor ogen.

Weer een ander lid der commissie meende te kunnen vaststellen, dat zowel bij de regeling voor de medici als bij die voor de makelaars in onroerende goederen, het uitgangspunt is: wie is medicus (c.q. makelaar), terwijl de door prof. Zeijlemaker ontworpen regeling — dat de verklaring „ik ben accountant” voldoende is om onder de tuchtrechtspraak te vallen — een geheel andere zaak is.

De weg van het wetsontwerp — er zal een categorie bestaan, die onder het tuchtrecht valt, te weten die der registeraccountants — achtte dit lid inderdaad een rechte weg. Daarmee is evenwel, aldus dit lid, geen antwoord verschaft op de vraag, hoe nu gehandeld dient te worden met de groep, welke de hoge kwalificaties ontbeert voor registeraccountant, terwijl toch de tot die categorie behorende personen vaak alleszins belangrijke handelingen verrichten.

Van andere zijde werd gevraagd, of de Staatssecretaris bereid ware, het initiatief te nemen tot een samenspraak met betrokkenen in verband met een onderzoek naar de mogelijkheid om te komen tot een regeling voor de tweede categorie. In die categorie is klaarblijkelijk sinds de pogingen van de heren Chr. G. Matser en drs. H. L. Jansen en de „hearings” van de commissie-Van der Grinten een zekere ontwikkeling op gang gekomen.

Met betrekking tot de invoering van een tuchtrechtspraakregeling merkte het hier aan het woord zijnde lid der commissie op, dat de tweede groep niet een homogeen gezelschap is, doch integendeel een amorfe groep vormt. Een zekere ordening van deze groep zal nodig zijn, wil men bepaalde criteria kunnen stellen.

Dit lid achtte niet voor tegenspraak vatbaar, dat het stuk van prof. Zeijlemaker concreter is dan de ter zake tot dusver gedane suggesties en dat daarin voldoende stof ligt opgetast om een onderzoek vruchtbaar te maken.

De Staatssecretaris achtte de in het onderhavige wetsontwerp vervatte regeling volstrekt niet in strijd met de opvatting, dat voor het accountantswezen de controlerende functie essentieel is; een ieder die voor die functie de competentie bezit, kan dan ook in het register worden ingeschreven. Daarvan moet men uitgaan. De inschrijving zal omringd worden met de grootst mogelijke waarborgen van objectiviteit. Dit betekent onmiskenbaar een belangrijke vooruitgang voor het maatschappelijk verkeer, in vergelijking met de huidige situatie.

In antwoord op een opmerking, dat het wetsontwerp een regeling beoogt voor de groep, waarvoor regeling uit maatschappelijk oogpunt het minst noodzakelijk lijkt en dat ook het bedrijfsleven wel degelijk weet wie het nodig heeft, wees de Staatssecretaris op de grote betekenis, welke de instelling van een accountantsregister zal hebben uit een oogpunt van rechtszekerheid zowel voor de betrokkenen als voor het bedrijfsleven. Inderdaad ware de in het wetsontwerp voorgestelde vormgeving uit de aard der zaak niet de enig denkbare. Doch de in het ontwerp neergelegde regeling en een regeling van een strekking als door een der leden, hiervoor aan het woord, werd aangegeven, stemmen hierin overeen, dat er uitsluitend onder zouden vallen degenen, die de wezenlijke accountantsfunctie uitoefenen. Dit voor ogen houdend, gaf de bewindsman stellig de voorkeur aan de in het wetsontwerp vervatte regeling, omdat de andere, evenals die van prof. Zeijlemaker, neerkomt op een slechts repressieve werkwijze. De laatstbedoelde regelingen bieden immers geen formele waarborgen van een zekere deskundigheid. Eerst nadat zich aanwijsbare misstappen hebben voorgedaan, kan tegen de betrokkene worden ingegrepen. Anderzijds biedt het wetsontwerp, zoals het hier ligt, aldus de Staatssecretaris, grote voordelen; niet slechts brengt het een tuchtrecht; het geeft ook formele waarborgen van deskundigheid en het brengt bovendien een publiekrechtelijke beroepsorganisatie op de voet van wat in de vrije

maatschappij onder de bedrijfsgenoten uit vrije wil tot stand is gekomen. Het betekent als het ware de publiekrechtelijke bevestiging van de privaatrechtelijke ontwikkeling. Men kan dit vergelijken met wat zich voltrekt in de sector der P.B.O. Daar is niet maatgevend de vraag of er misbruiken zijn, maar veeleer of er voldoende organisatorische rijpheid voor de P.B.O. bestaat. In de artsenwereld en ook daarbuiten weet men, wat men heeft aan iemand die het recht heeft zich „arts” te noemen. Indien het ontwerp tot wet wordt verheven, zal iedereen ook weten, wat men aan een „registeraccountant” heeft.

De bewindsman verklaarde positief te staan tegenover de suggestie, nader te polsen, of in de groep dergenen, die niet registeraccountant zullen zijn, thans de bereidheid bestaat om zich onderling nader te verstaan over invoering van een beroepsregeling, tevens inhoudende een regeling van het tucht-recht. Dit zou hier dus betreffen een regeling voor aan het accountantsberoep verwante beroepen, die zich thans ook van de qualificatie accountant bedienen. Aan de hand van de tot dusverre opgedane ervaringen, meende de Staatssecretaris echter stellig, dat indien hij thans betrokkenen zou polsen, dezen zich zouden uitspreken voor een algemene regeling, mits de overgangsregeling soepel genoeg zou zijn. Eerst zodra vaststaat, dat een regeling tot stand zal komen welke die bepaalde groep niet zal bestrijken, zal een eventuele bereidheid, zich onderling te verstaan over een afzonderlijke nieuwe regeling, zich manifesteren.

Deze bij de Staatssecretaris levende overtuiging deed echter niet af aan diens bereidwilligheid, zijn oor te luisteren te leggen bij de daarvoor in aanmerking komende groeperingen.

Vanuit de commissie werd de mening geuit dat, indien in de commissie, bedoeld in de artikelen 87 en 88, uitsluitend of overwegend leden zouden worden benoemd van N.I.V.A. en V.A.G.A., de tegenstand onverminderd zou blijven bestaan. Dit wilde niet zeggen, dat de aan het woord zijnde leden der commissie erop aandrongen, dat de Regering in deze commissie leden zou benoemen van dubieuze accountantsverenigingen, doch de mogelijkheid zou bestaan om bijv. universitaire docenten in de commissie te benoemen.

De Staatssecretaris deelde mede, dat zijn aanvankelijke gedachten uitgingen naar een zodanige samenstelling van de commissie voor de toelating, dat daarvan bijv. één N.I.V.A.-lid, één V.A.G.A.-lid, twee hoogleraren en één niet van een dezer twee verenigingen lid zijnde accountant deel zouden uitmaken. Aldus zou de commissie geen N.I.V.A.-V.A.G.A.-meerderheid bezitten.

Een lid der commissie vestigde er de aandacht op, dat juist bijzondere behoefte wordt gevoeld aan een mogelijkheid van controle buiten de sfeer van de N.I.V.A. en de V.A.G.A. Natuurlijk zal controle op de verschillende niveaus nodig zijn. Dit lid hechtte eraan, dat een regeling daarvoor gevonden zou worden.

Van andere zijde werd opgemerkt, dat het wetsontwerp niet uitsluitend een overgangsregeling inhoudt, doch ook beslissend zal zijn voor de accountantsopleiding in de toekomst. Toch zijn er tienduizenden kleinere zaken, die allermist behoefte hebben aan een gedurende tien jaren opgeleide rijks-registeraccountant of aan een registeraccountant, die een academische opleiding heeft genoten, terwijl men wel degelijk behoefte gevoelt aan een behoorlijke controle en aan een behoorlijke rapportage van zijn eigen bedrijf ten behoeve van diegenen, die geld in de zaak hebben gestoken. Behoefte bestaat derhalve aan een staatsopleiding en aan staatsdiploma's en op dit gebied zal nu juist niets gebeuren.

Een lid der commissie, dat zich gaarne verenigde met een zodanige samenstelling van de in de artikelen 87 en 88 bedoelde commissie, dat wantrouwen tegen de personen der commissieleden niet behoeft te worden geducht, achtte meer waarschijnlijk, dat in de kringen der betrokkenen de vrees zal heersen, dat de leden der eigen organisaties niet zullen slagen, omdat de door de commissie te hanteren normen te hoog zullen zijn.

De Staatssecretaris zette nogmaals uiteen, waarom naar het inzicht der Regering het verrichten van comptabele en boekhoudkundige werkzaamheden niet werkelijk accountantswerk is. De eventuele opleiding voor een staatsdiploma zou in eerste instantie een zaak zijn van de Minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen.

Een lid der commissie, constaterende, dat het wetsontwerp geenszins beoogt en ook niet kan beogen regelen te stellen voor geheel het accountantswezen, was van oordeel, dat dan ook de considerans diende te worden gewijzigd. Indachtig aan de considerans van de Wet op Stichtingen gaf dit lid in overweging, in de considerans te spreken van „regelen betreffende accountants”, met behoud van de verwijzing naar het desbetreffende grondwetsartikel.

De bewindsman verklaarde zich bereid, deze suggestie nader te bezien.

Andere leden der commissie vermochten niet in te zien, dat in de gedachtengang van de Staatssecretaris — het wetsontwerp regelt wel degelijk de „echte accountants” — de redenatie, als zou de considerans de regeling niet dekken, de bewindsman kon aanspreken.

De Staatssecretaris wees erop, dat de voorgestelde regeling niemand verbiedt, zichzelf met de titel „accountant” te sieren. Voorts werd opgemerkt, dat het intitulé, door te spreken van *regelen betreffende* het accountantswezen en niet van *regeling van* het accountantswezen een soepele formulering bevat, welke geheel in het midden laat of het gehele accountantswezen door deze wet wordt bestreken.

3.

Waarom wordt op blz. 7, linkerkolom, van de memorie van antwoord in de voorlaatste alinea gesproken van werkzaam zijn geweest „in de Nederlandse sfeer”, hoewel in het gewijzigd ontwerp van wet in artikel 82, eerste lid, onder c, deze beperking niet voorkomt? Het accountantsberoep in andere landen behoeft toch niet wezenlijk te verschillen van dat „in de Nederlandse sfeer”?

3.

De Staatssecretaris vestigde er de aandacht op, dat de designeerde passage in de memorie van antwoord qua woordkeus aansloot bij de passus in het voorlopig verslag (blz. 10, tweede kolom, bij artikel 82), waarin bepleit is artikel 82, eerste lid, onder c, ten gunste van buitenslands „in de Nederlandse sfeer” werkzame accountants te verruimen. De gewijzigde wetstekst — welke weliswaar niet dezelfde uitdrukking bezigt, doch spreekt van een accountantspraktijk, welke voldoende vakbekwaamheid voor het uitoefenen van het accountantsberoep *in Nederland* waarborgt — houdt met deze wens rekening. Het accountantsberoep in andere landen behoeft niet overal wezenlijk te verschillen van dat in Nederland. Nochtans is voor de uitoefening van dat beroep in een bepaald land — dit geldt ook voor Nederland — uiteraard mede kennis vereist van specifieke onderwerpen, zoals het civiele en het fiscale recht van dat land. Deze gedachte ligt aan de wetstekst ten grondslag.

Een lid der commissie merkte op, dat deze vraag ook van toepassing is voor Nederlanders, die in het buitenland werkzaam zijn geweest bij aldaar gevestigde Nederlandse bedrijven, doch niet in Nederland zelf hebben gearbeid. Hij bepleit de redactie: „voor het uitoefenen van het beroep *naar Nederlandse maatstaven*”.

Van de zijde der Regering werd de mening uitgesproken, dat de in het ontwerp gebezigde redactie („voldoende vakbekwaamheid voor het uitoefenen van het beroep van accountant in Nederland”) in feite dezelfde strekking heeft. De Staatssecretaris verklaarde zich evenwel bereid, de gesuggereerde redactie over te nemen.

Van de zijde der commissie werd nog de opvatting uitgesproken, dat het civiele en het fiscale recht niet de meest kenmerkende onderdelen van de wetenschappelijke bagage des accountants uitmaken.

4.

Zijn de bewindslieden bereid te bevorderen, dat in de regelen voor de beroepsuitoefening, als bedoeld in artikel 105, wordt opgenomen dat ook registeraccountants, die niet hun praktijk in vrij beroep uitoefenen, onder bij algemene maatregel van bestuur te stellen voorwaarden verklaringen kunnen afgeven, die door wettelijke maatregelen worden vereist? Achten de bewindslieden dit niet wenselijk om een ongestoorde voortzet-

4.

De Staatssecretaris zeide in de memorie van antwoord (blz. 8, eerste helft van de rechterkolom) bereids te hebben uiteengezet het onwenselijk te achten, in de krachtens artikel 105 vast te stellen ministeriële beschikking, houdende voorlopige regelen voor de beroepsuitoefening door de registeraccountants, de mogelijkheid van afgifte van verklaringen door interne accountants te openen voor gevallen, waarvoor in deze moge-

ting van de accountantswerkzaamheden in b.v. de coöperatieve sector van het bedrijfsleven te verzekeren?

lijkheid bij de huidige reglementen der vooraanstaande vrije accountantsorganisaties niet is voorzien. De bewindsman bleef van mening, dat dit een zaak ware, waarin de toekomstige autonome publiekrechtelijke beroepsorganisatie een beslissing zal hebben te nemen. In deze gedachte past evenmin het stellen, bij algemene maatregel van bestuur (krachtens een bepaling, welke tot dat doel alsnog in de wet zou moeten worden opgenomen), van waarborgen met betrekking tot de afgifte van verklaringen in vorenbedoelde gevallen. De bewindsman had geen reden om aan te nemen, dat, ingeval bij enige wettelijke maatregel voor bepaalde doeleinden verklaringen van registeraccountants mochten worden verlangd en het algemeen belang zich mocht verzetten tegen de uitsluiting van de bevoegdheid van de interne accountant tot afgifte daarvan, de Orde van registeraccountants niet geneigd zou zijn de geldende regelen, voor zover nodig, aan de nieuwe omstandigheden aan te passen. Anderzijds herinnerde de Staatssecretaris eraan, dat de centrale Overheid, als hoedster van het algemeen belang, over de bevoegdheid beschikt in het kader van het bij haar berustende toezicht op de Orde in te grijpen tegen bepalingen in haar verordeningen, welke in strijd met dat belang zijn.

Enige leden der commissie meenden in dit antwoord een huns inziens iets te volgzame geest ten aanzien van vermelde vrije organisaties te proeven. Zij veronderstelden, dat de indieners van het wetsontwerp te dezen aanzien een eigen oordeel zouden bezitten en verklaarden, een enigszins positiever stellingname van de zijde der Regering op prijs te stellen.

Een lid der commissie stelde de vraag, of de door de Orde uit te vaardigen regelen betreffende de beroepsuitoefening ook zullen gelden voor accountants, die niet lid zijn van de Orde. Van regeringszijde werd deze vraag ontkennend beantwoord.

Een ander lid der commissie stond stil bij de opmerking van de Staatssecretaris, geen reden te hebben om aan te nemen, dat, ingeval bij enige wettelijke maatregel voor bepaalde doeleinden verklaringen van registeraccountants mochten worden verlangd en het algemeen belang zich mocht verzetten tegen de uitsluiting van de bevoegdheden van de interne accountant tot afgifte daarvan, de Orde van registeraccountants niet geneigd zou zijn de geldende regelen, voor zover nodig, aan de nieuwe omstandigheden aan te passen.

Dit lid bepleitte een regeling in omgekeerde zin: tenzij het algemeen belang zich daartegen verzet, zullen dergelijke verklaringen geldig zijn.

De Staatssecretaris was van oordeel, dat ook te dezen aanzien de primaire verantwoordelijkheid zou behoren te rusten op de Orde.

Bedoeld lid der commissie bezag de door de Staatssecretaris voorgestane figuur aldus, dat het algemeen belang wordt aangetast door niet-toelating. Dat betekent, dat de Staatssecretaris eerst een of ander algemeen belang moet construeren, b.v. dat zich niet voldoende gegadigden voor het register aanmelden. Dit is echter allerminst eenvoudig.

Van de zijde der Regering werd het stellen van gedragsregels met betrekking tot de afgifte van verklaringen in beginsel een zaak van interne beroepsethiek genoemd. Het is dus een zaak uitsluitend van de Orde zelf, tenzij het algemeen belang zich duidelijk tegen een door de Orde vastgestelde regeling zou verzetten.

Er is geen reden om bij voorbaat aan te nemen, dat de regelingen van de Orde op dit stuk zullen ingaan tegen hetgeen door het algemeen belang zal worden vereist.

Vanuit de commissie werd gevraagd, of de Staatssecretaris zal ingrijpen, indien de Orde een regeling zou treffen als thans bij de voornaamste vrije organisaties geldt.

De Staatssecretaris achtte vernietiging van verordeningen een te ernstige aangelegenheid dan dat dienaangaande bij voorbaat een uitspraak zijnerzijds mogelijk zou zijn.

5.

De Staatssecretaris zeide, te vertrouwen hierop reeds te hebben geantwoord door het op vraag 2 gegeven antwoord. Anders dan bij die beroepen en bedrijven, welke reeds wettelijk zijn geregeld, is er bij het accountantsberoep — voor zo-

5.

Waarom blijkt het in Nederland al sinds lang mogelijk erkennings- en vestigingsregelingen voor vele beroepen en bedrijven te ontwerpen en niet voor de gehele accountancy?

6.

Wil de Regering nadere gegevens verschaffen over de vereisten, die in Frankrijk, België en Duitsland gelden voor de verschillende beroepen; in het bijzonder het niveau van de opleiding, de studieduur van de Duitse Wirtschaftsprüfer?

7.

Verdiend het geen aanbeveling te wachten met een regeling tot de kwesties in E.E.G.-verband tot althans een begin van oplossing zijn gebracht?

ver dit ligt buiten het specifieke werkterrein van de hoog gekwalificeerde accountants — nog geen sprake van een duidelijk begrensde gebied en ontbreekt een concrete basis voor het stellen van voor alle gevallen geschikte normen. Het tot stand komen van een regeling voor de hoogste groep — welke groep zich wel reeds thans voldoende duidelijk laat onderscheiden — zal echter omstandigheden scheppen, die ongetwijfeld bevorderlijk zullen zijn voor een versnelde coördinatie bij volgende groeperingen.

6.

De Staatssecretaris legde gegevens over als in deze vraag verlangd ¹⁾.

Vanuit de commissie werd opgemerkt, dat in het buitenland regelingen op verschillende niveaus wel degelijk mogelijk zijn gebleken en werd gevraagd, of de Regering meent, hieruit voor Nederland geen lering te kunnen trekken.

De Staatssecretaris vestigde de aandacht op de nieuwe Westduitse accountantswet, ingevolge welke er in de toekomst slechts één erkende groep accountants zal bestaan, en wel van de hoogste categorie. Het Belgische systeem sprak de bewindsman niet aan.

7.

De Staatssecretaris zag geen aanleiding met het tot stand brengen van een regeling te wachten tot de kwesties in E.E.G.-verband tot althans een begin van oplossing zijn gebracht. Inmiddels was hem gebleken, dat het in de memorie van antwoord met betrekking tot de E.E.G.-aspecten gestelde enige precisering en verduidelijking behoefde.

Zoals in die memorie werd betoogd, heeft de onderhavige regeling niet rechtstreeks de materie der vestiging en der verichting van diensten, in de zin van het E.E.G.-verdrag, tot onderwerp. Zij bevat immers geen bepalingen, welke de mogelijkheid tot het uitoefenen van het accountantsberoep aan banden leggen. Reeds hieruit vloeit voort, dat deze regeling ook geen discriminerende beperkingen op dit terrein ten opzichte van de onderdanen van andere E.E.G.-landen introduceert. Wel kan de regeling consequenties hebben, welke, indirect, genoemde materie raken. Dit vloeit voort uit de formele waarborgen van deskundigheid op hoog niveau, aan de titel registeraccountant verbonden, en zal zich in het bijzonder kunnen laten gelden, indien te eniger tijd het verrichten van bepaalde accountantswerkzaamheden, welke een hoge kwalificatie vereisen, bij enige andere wettelijke regeling bij uitsluiting aan de registeraccountants mocht worden voorbehouden. Ook dan zal nog geen sprake zijn van een discriminatie ten aanzien van buitenlanders, aangezien de ontworpen wet de toegang tot het register voor een ieder, die aan de toelatingseisen voldoet, openstelt met (opzettelijke) vermijding van elk onderscheid naar nationaliteit. Anderzijds zou in dit verband wel een bezwaar van feitelijke aard kunnen worden gezien in de omstandigheid, dat een Nederlands accountantsexamen, dat toegang tot het register verschaft, voor buitenlanders nu eenmaal moeilijker te behalen is.

Ofschoon dit geen „discriminatie” in de zin van het E.E.G.-verdrag oplevert, zou het wel kunnen worden gezien als een specimen van die soort belemmeringen, welke het verdrag beoogt te verkleinen door middel van een „onderlinge erkenning van diploma's” — een figuur, welke moet dienen om, ook los van de opheffing van de „discriminerende beperkingen”, voor onderdanen van andere E.E.G.-landen „de toegang tot de werkzaamheden te vergemakkelijken”. Deze „erkenning” zal behelzen een gelijkstelling van gelijkwaardige buitenlandse diploma's, waaraan evenwel kan worden verbonden de eis van het afleggen van een aanvullend examen. Het leek de Staatssecretaris niet waarschijnlijk, dat de thans ontworpen wet met het oog hierop te zijner tijd enige wijziging zou behoeven. Bij de huidige opzet van het wetsontwerp bestaat immers reeds de mogelijkheid, de nodige voorzieningen te treffen in het kader van de krachtens artikel 72 vast te stellen algemene maatregel van bestuur.

¹⁾ Afgedrukt als bijlage bij dit verslag.

In deze maatregel zal een aan de beoogde oplossing aangepaste vrijstellingsfiguur kunnen worden opgenomen.

Al bij al concludeerde de bewindsman, dat de voorgestelde wet geen elementen bevat, die in strijd met de beginselen van het E.E.G.-verdrag zijn, dan wel ten aanzien waarvan bij de komende ontwikkeling in E.E.G.-verband moeilijkheden zouden zijn te verwachten, hetgeen aanleiding zou kunnen zijn die ontwikkeling eerst af te wachten. Door de totstandkoming van de wet worden de grondgedachten van het E.E.G.-verdrag zeker gediend. De positie hier te lande van de accountants der andere E.E.G.-landen zal gunstiger worden dan zij thans is. In de huidige situatie bestaat immers — zij het ook niet op wettelijke basis — een duidelijke discriminatie tussen de hoog gekwalificeerde accountants, die lid zijn van een der twee voornaamste vrije accountantsorganisaties, en diegenen, zowel onder de Nederlandse als onder de buitenlandse accountants, die eveneens aan hoge eisen van deskundigheid voldoen, nochtans zonder lid van een der hierbedoelde verenigingen te (kunnen) zijn. Aan dit onderscheid zal door de totstandkoming van de onderhavige wet een eind komen.

Tot welke wijzigingen in Nederlandse wettelijke regelingen een toekomstige *coördinatie van wetgeving* in E.E.G.-verband zou kunnen leiden, laat zich — aldus besloot de bewindsman dit antwoord — thans nog niet overzien. De eventualiteit, dat te eniger tijd aanpassingen op bepaalde punten nodig zouden kunnen blijken, mag echter niet gelden als reden om de totstandkoming van een wet, waarvan de wenselijkheid is gebleken, voor onbepaalde tijd op te schorten.

8.

Welke bezwaren ziet de Regering in een associatie van een registeraccountant met een niet-registeraccountant?

8.

De Staatssecretaris zette uiteen, dat de bezwaren tegen associatie van een registeraccountant met een niet-registeraccountant in de sfeer van de beroepsethiek liggen. De regeling van deze materie behoort in de aan het wetsontwerp ten grondslag liggende gedachte tot de taak van de toekomstige autonome Orde van registeraccountants. Naar de in de beroepskringen levende inzichten scheidt de uitoefening van de accountantspraktijk in maatschapsverband met een ander in beginsel een gezamenlijke verantwoordelijkheid der vennoten tegenover een ieder, die met hen als samenwerkende accountants in aanraking komt. De beroepsverantwoordelijkheid kan in deze opvatting niet met niet-gekwalificeerden worden gedeeld. Anderzijds wordt het met het oog op de hierbedoelde gezamenlijke verantwoordelijkheid noodzakelijk geacht, dat er ten aanzien van de algemene beginselen inzake de vervulling van specifieke accountantstaken eenheid van conceptie bestaat en dat de betrokkenen aan dezelfde regelen dienaangaande gebonden zijn. Een verbod van associatie met een accountant van een andere groep dient tegen de achtergrond van deze problematiek te worden gezien. Naar de mening van de bewindsman zou een voor de registeraccountant geldende regeling van zodanige strekking, waarbij tevens wordt voorzien in de mogelijkheid van dispensatie in de daarvoor in aanmerking komende gevallen, uit het oogpunt van het algemeen belang zeker aanvaardbaar zijn.

Een lid der commissie meende te hebben begrepen, dat volgens de bij het rapport der commissie-Van der Grinten gevoegde concept-regelen voor de beroepsuitoefening samenwerking tussen een registeraccountant en een niet-registeraccountant — b.v. een belastingdeskundige — in maatschapsverband niet geoorloofd zou worden geacht. Dit lid zag niet in, dat zulks altijd het geval zou moeten zijn.

Van regeringszijde werd verklaard, dat associatie tussen een registeraccountant en een beoefenaar van een ander beroep in het stelsel van de door de commissie-Van der Grinten ontworpen tijdelijke beschikking inderdaad verboden is, zulks in overeenstemming met de huidige reglementen van de vooraanstaande vrije accountantsorganisaties. Het ligt in het voor-nemen der Regering dit verbod in bedoelde beschikking te handhaven.

De Orde van Registeraccountants zal uiteraard op grond van haar autonome bevoegdheid deze regeling in de toekomst

kunnen herzien. Haar verordeningen zijn aan het repressieve toezicht der centrale overheid onderworpen.

Met betrekking tot het verbod van associatie tussen een registeraccountant en een accountant, die geen registeraccountant is, werd van regeringszijde nog verwezen naar de passage in de memorie van antwoord (blz. 8, linker kolom), waarin wordt uiteengezet, dat bedoeld ontwerp van de commissie-Van der Grinten, hetwelk op dit punt niet in een dispensatiemogelijkheid voorziet, aanvulling zal behoeven.

9.

Is de Regering bereid, het derde lid van artikel 7 te schrappen?

9.

De Staatssecretaris wees erop, dat door het derde lid van artikel 7, hetwelk verordeningen van de Orde betreffende de arbeidsvoorwaarden van haar personeel aan ministeriële goedkeuring onderwerpt, bereikt wordt, dat — zoals reeds in de memorie van antwoord met betrekking tot dit artikel werd opgemerkt — de centrale overheid reeds bij de totstandkoming van bedoelde verordeningen erop kan toezien, dat de rechtspositie van dat personeel evenwaardig is aan die van vergelijkbaar ander personeel. Naar de mening van de bewindsman diende dit artikellid te worden gehandhaafd.

Vanuit de commissie werd dit een wonderlijke bepaling genoemd, welke in b.v. de Advocatenwet niet voorkomt. De noodzaak, dat de Overheid te dezer zake in zo sterke mate in dit vrije beroep ingrijpt, werd niet ingezien.

De Staatssecretaris vestigde er de aandacht op, dat ook de Wet op de Bedrijfsorganisatie een preventief toezicht kent op de verordeningen van de Sociaal-Economische Raad en van de bedrijfslichamen inzake de arbeidsvoorwaarden van het personeel. De in het ontwerp opgenomen bepaling beantwoordt aan de met name door de Minister van Binnenlandse Zaken met betrekking tot de wettelijke regeling van de betrokken materie voorgestane gedragslijn.

Van de zijde der commissie werd er sterk op aangedrongen, dit nu aan de Orde zelf over te laten.

De Staatssecretaris verklaarde zich bereid, dit alsnog in overleg met de Minister van Binnenlandse Zaken te bezien.

10.

Is de Regering bereid, die wijzigingen in het ontwerp te bevorderen, die de figuur doen ontstaan, dat voor verordeningen, die goedgekeurd moeten worden volgens deze wet, bij niet-goedkeuring een beroepsmogelijkheid van het N.I.V.R.A. op de Kroon wordt gegeven (b.v. artikel 44; artikel 55, derde lid; artikel 73, tweede lid; artikel 76, tweede lid)?

10.

Evenmin als de commissie-Van der Grinten — die in haar rapport ook aan deze aangelegenheid aandacht heeft besteed — stond de Staatssecretaris in beginsel afwijzend tegenover het denkbeeld, dat voor de Orde een beroep op de Kroon tegen ministeriële beschikkingen, waarbij goedkeuring van een verordening wordt geweigerd, zou openstaan. Waar hier echter het algemene vraagstuk van de verhoogde rechtsbescherming van publiekrechtelijke lichamen tegen inmenging van hoger gezag in hun wetgevende arbeid in autonome sfeer in het geding is, was de bewindsman, met genoemde commissie, van oordeel, dat een incidentele oplossing in het kader van deze wet geen aanbeveling zou verdienen. De Staatssecretaris wees erop, dat in de Wet op de Bedrijfsorganisatie, welke ministeriële beschikkingen van overeenkomstige strekking kent, ten aanzien daarvan een voorziening als thans wordt bepleit niet is opgenomen. Hij gaf er de voorkeur aan, de in de opzet der twee wetten op dit punt bestaande analogie niet te verbreken.

Van de zijde der commissie werd geïnformeerd naar de instanties, waar deze materie thans bestudeerd wordt, en naar het stadium, waarin die studie verkeert.

De Staatssecretaris wees erop, dat het hier gaat om een onderwerp, waarbij ook andere departementen (waaronder Justitie en Algemene Zaken) betrokken zijn. Het betreft hier een algemeen vraagstuk, dat de publiekrechtelijke bedrijfsorganisaties in een niet mindere mate raakt dan het beroepslichaam, in de instelling waarvan het onderhavige wetsontwerp voorziet. Na herhaalde aandrang zijdens de commissie om de mogelijkheid van beroep op de Kroon te openen deelde de Staatssecretaris mede zich hierop nogmaals te zullen beraden, doch vooralsnog zijn hierboven uiteengezette oordeel te handhaven.

11.

Is het niet wenselijk, de geheimhoudingsplicht uitdrukkelijk in de wet te vermelden?

12.

Volgens artikel 46 van het gewijzigd ontwerp van wet is er een *raad van beroep*, waarvan drie leden, onder wie de voorzitter en een plaatsvervangende voorzitter, en drie plaatsvervangende leden door de Minister van Justitie worden benoemd uit de leden van de rechterlijke macht, met rechtspraak belast.

De ledenvergadering benoemt in de raad acht leden uit de in Nederland woonplaats hebbende leden van de Orde. Voor elke te behandelen zaak worden twee door de ledenvergadering benoemde leden, daartoe aan te wijzen door de voorzitter van de raad, aan de drie zittende leden, benoemd door de genoemde Minister, toegevoegd.

Deze wijze van samenstelling van het vermelde beroepsorgaan stemt geheel overeen met die van het *College van Beroep voor het bedrijfsleven*. Ook dit college oordeelt met vijf leden, van wie twee bijzondere leden. De drie gewone leden, onder wie de voorzitter, worden door de Kroon voor het leven benoemd op voordracht van de Minister van Justitie. Zij moeten voldoen aan de vereisten voor benoeming tot raadsheer in een gerechtshof.

Volgens de Wet tuchtrechtspraak bedrijfsorganisatie kan bij het college ook beroep worden ingesteld tegen de beschikkingen van de tuchtgerichten, in die wet voorzien.

De vraag rijst, of het niet aanbeveling verdient om, in plaats van voor de registeraccountants een nieuw beroepsorgaan in het leven te roepen, het College van Beroep voor het bedrijfsleven aan te wijzen als het beroepsorgaan inzake beslissingen van de raden van tucht. En bovendien, of niet de mogelijkheid moet worden geopend ook van beroep bij dat college tegen besluiten of handelingen van de Orde of haar bestuur op grond van krachtens de Wet op de Registeraccountants in het leven geroepen verordeningen.

Zou op deze wijze niet een gezonde concentratie worden bevorderd van administratieve en tuchtrechtspraak bij een college, dat daartoe vijf jaren geleden reeds uit anderen hoofde in het leven werd geroepen en inmiddels zijn ervaringen opdeed?

Tevens rijst nog de vraag, of ook niet het in artikel 88 voorziene beroep tegen beslissingen van de commissie voor de toelating bij een speciale commissie van beroep bij het College van Beroep voor het bedrijfsleven ware onder te brengen.

Wat de administratieve rechtspraak betreft zou aldus volstaan kunnen worden met enkele eenvoudige bepalingen in

11.

De Staatssecretaris zeide, dat de geheimhoudingsplicht van de leden van het bestuur en van de voorzitter van de Orde reeds geregeld is in de artikelen 5 en 6, tweede lid, van het wetsontwerp. De bewindsman meende er dan ook van te mogen uitgaan, dat in de vraag werd bedoeld op de geheimhoudingsplicht van de registeraccountant als beroepsdoelnaar. Het lag in de bedoeling een bepaling hieromtrent op te nemen in de krachtens artikel 105 van het wetsontwerp bij ministeriële beschikking vast te stellen voorlopige regelen betreffende de beroepsuitoefening door de registeraccountants — zulks in het voetspoor van de huidige, op het private recht berustende reglementen van de voornaamste vrije accountantsorganisaties. De toekomstige Orde van Registeraccountants zal een dergelijke bepaling kunnen opnemen in de door haar bij verordening vast te stellen definitieve regeling van deze materie. Het kwam de bewindsman niet noodzakelijk voor bedoelde geheimhoudingsplicht in de wet zelf te verankeren. Opgemerkt werd nog, dat b.v. ook de Advocatenwet met betrekking tot de geheimhoudingsplicht van de advocaat geen uitdrukkelijke bepaling bevat.

Naar aanleiding van een dienaangaande nader gestelde vraag werd voorts opgemerkt, dat geheimhoudingsplicht nog niet een verschoningsrecht ten opzichte van de rechter impliceert.

Vanuit de commissie werd dit erkend, waarbij herinnerd werd aan artikel 218 van het Wetboek van Strafvordering en artikel 1946 van het Burgerlijk Wetboek. Dit is aan de jurisprudentie overgelaten.

12.

Naar de mening van de Staatssecretaris moest de vraag, of het niet aanbeveling verdient als beroepsorgaan in plaats van de „raad van beroep”, in de instelling waarvan het wetsontwerp thans voorziet, het College van Beroep voor het bedrijfsleven aan te wijzen, in ontkennende zin worden beantwoord. Het beroep, dat krachtens deze wet openstaat, draagt — evenals b.v. het beroep, dat, ten aanzien van de advocaat, in de Advocatenwet zijn regeling vindt — een ander karakter dan het beroep, bedoeld in de Wet administratieve rechtspraak bedrijfsorganisatie en de Wet tuchtrechtspraak bedrijfsorganisatie. Het is geen „rechtmatigheidsberoep” — dat slechts op bepaalde rechtsgronden kan steunen —, doch een „volledig beroep”. De keuze van deze, van die der laatstgenoemde twee wetten afwijkende figuur houdt onder meer verband met de aard van de in het geding zijnde materie, die grotendeels ligt in de sfeer der beroepsethiek en beheerst wordt door beginsel-normen, die veelal minder geconcretiseerd zijn dan b.v. wettelijke regelen, die op het economisch verkeer betrekking hebben. Inschakeling van het College van Beroep voor het bedrijfsleven — waarvan de huidige taak en ervaring anders zijn gericht — ligt hier dan ook minder voor de hand. Het behoeft anderzijds geen betoog, dat het overgaan op het stelsel van de Wet A.R.B. en de Wet T.R.B. door de beperkter aard van het beroep, waarin bij die wetten wordt voorzien, voor de betrokkenen een „stap terug” zou betekenen. Dit geldt zowel voor het beroep, bedoeld in artikel 52 (tuchtrechtspraak), als voor dat, bedoeld in artikel 66 (administratieve rechtspraak ter zake van weigering van inschrijving).

De bewindsman stond geenszins afwijzend tegenover de suggestie in het wetsontwerp alsnog een voorziening neer te leggen met betrekking tot de mogelijkheid van beroep tegen besluiten van organen van de Orde tot uitvoering van haar verordeningen. Daar het zich laat aanzien, dat de figuur van dergelijke uitvoeringsbesluiten niet dan op zeer beperkte schaal zal voorkomen, ware zijns inziens de meest voor de hand liggende oplossing het wetsontwerp aan te vullen met een bepaling, welke ermee volstaat de Orde te verplichten in verordeningen, krachtens welke door haar organen incidentele besluiten (van andere dan zuiver interne werking) kunnen of moeten worden genomen, in een beroepsmogelijkheid te voorzien. Door de centrale overheid zou op de behoorlijke naleving van dit voorschrift toezicht kunnen worden uitgeoefend. Als beroepsorgaan ware ook hier de raad van beroep aan te wijzen.

de Wet op de Registeraccountants op te nemen als b.v. vervat in artikel 35 van de Wet Assurantiebemiddeling, en wat betreft de tuchtrechtspraak ware een tekst te overwegen als die van artikel 15 e.v. van de Wet tuchtrechtspraak bedrijfsorganisatie.

13.

In artikel 82 van het gewijzigd ontwerp — een van de overgangsbepalingen — wordt bepaald dat voor aanwijzing ter inschrijving in het accountantsregister o.m. in aanmerking komen zij, die „in het tijdvak van vijftien jaren, onmiddellijk voorafgaande aan het in werking treden van deze titel, gedurende ten minste tien jaren het beroep van accountant hebben uitgeoefend in een omvang en op een wijze, welke voldoende vakbekwaamheid voor het uitoefenen van dat beroep in Nederland waarborgen”, terwijl volgens het tweede lid van artikel 82 voor de toepassing van deze bepaling „in bijzondere gevallen om redenen van billijkheid met personen, die in bedoeld tijdvak het beroep van accountant gedurende tien jaren hebben uitgeoefend, kunnen worden gelijkgesteld met personen, die in dat tijdvak genoemd beroep gedurende een iets kortere tijd hebben uitgeoefend.”

Normen voor de toepassing geeft de wet niet. Evenmin bepaalt zij, dat bij algemene maatregel van bestuur te stellen regelen bij de beoordeling van de toelatingsverzoeken in acht genomen zullen moeten worden.

Mede met het oog hierop zal het van groot belang zijn, dat zo scherp mogelijk er voor wordt zorg gedragen dat de geschikte personen in de commissie van toelating zullen komen.

Op blz. 7 (rechterkolom) van de memorie van antwoord merkt de Regering op, dat de commissie voor de toelating de praktijk van de accountant zal dienen te toetsen aan het niveau, dat ook voor de toelating tot het register onder het normale inschrijvingsregime vereist is, derhalve het niveau hetzij van de academische accountantsexamens, hetzij van het in artikel 71 van het ontwerp bedoelde examen.

Terecht vervolgt de Regering, dat bij het beoordelen, of de accountantspraktijk van de betrokkene toelaat aan te nemen, dat hij over een voor het uitoefenen van zijn beroep op dat niveau toereikende vakbekwaamheid beschikt, de commissie vrij zal moeten zijn, rekening houdende met zeer uiteenlopende omstandigheden, die criteria aan te leggen, welke, mede uit een oogpunt van billijkheid en redelijkheid, het doelmatigst en meest verantwoord zijn.

Toch verdient het wellicht aanbeveling, dat in dit verband er eens op wordt gewezen, dat, al zal op deze wijze inderdaad een bevredigender resultaat kunnen worden bereikt dan het geval zou zijn, indien in de wet, voor zover dat mogelijk is, stringente toetsingsnormen werden opgenomen, mogelijk als grondslag voor de waardering van de uitgeoefende accountantspraktijk naar haar wezenlijke merites zou worden aangemerkt een samenstel van het controlerende, het adviserende en het administratief-organisatorische element in de accountantspraktijk, welke elementen, naast de behandeling van de jaarstukken, tot uitdrukking kunnen komen in een deskundig ingedeeld en geredigeerd rapport.

Het uiten van zulk een ietwat concretiserende gedachte zou aan de uitvoering van de wet te zijner tijd ten goede kunnen komen.

14.

Acht de Regering het in een bepaalde situatie denkbaar, dat het onderhavige ontwerp door de Staten-Generaal wordt behandeld en aanvaard, doch dat de datum van inwerkingtreding dan nader wordt vastgesteld, en wel in dier voege, dat de inwerkingtreding gekoppeld wordt aan het gereedkomen van een regeling voor de tweede groep?

13.

De Staatssecretaris deelde de zienswijze, dat de Commissie voor de toelating bij haar toetsing van de door een accountant uitgeoefende praktijk aan het niveau van het academische en van het in artikel 71 bedoelde accountantsexamen deze praktijk naar haar wezenlijke merites zal hebben te waarden. De bewindsman kon zich alleszins verenigen met de gedachte, dat een grondslag voor de waardering ware te vinden in een samenstel van het controlerende, het adviserende en het administratief-organisatorische element in de accountantspraktijk en dat deze elementen behalve in de behandeling van jaarstukken ook in deskundig ingedeelde geredigeerde rapporten tot uitdrukking kunnen komen. Dit nam nochtans niet weg, dat zijns inziens in de beoordelingen door genoemde commissie het controlerende element voorop zou dienen te staan.

In aansluiting op de over deze materie reeds bij vraag 2 aangevangen gedachtenwisseling vond een discussie plaats over de meest wenselijke samenstelling van de in artikel 87 bedoelde commissie voor de toelating.

De Staatssecretaris gaf de verzekering, nogmaals zijn gedachten te zullen laten gaan over de vraag, hoe ware te bewerkstelligen, dat bedoelde commissie het noodzakelijke vertrouwen zal verwerven, zowel ten aanzien van haar deskundigheid als met betrekking tot haar onpartijdigheid. Zou de redactie van artikel 87 daartoe wijziging behoeven, dan zou de bewindsman daartoe alsnog kunnen overgaan.

14.

De Staatssecretaris herinnerde aan hetgeen zijnerzijds bij de beantwoording van vraag 2 was naar voren gebracht.

De bewindsman herhaalde, dat men eerst zou kunnen vaststellen wie tot „de rest” behoort, nadat het onderhavige wetsontwerp tot wet zal zijn geworden en de overgangsregeling toepassing zal hebben gevonden. Dan eerst zal een gesprek met wezenlijke inhoud over een en ander waarlijk mogelijk zijn. Bovendien wordt het belang van degenen, die niet onder de onderhavige regeling zullen vallen, om organisatorisch samen te gaan groter, wanneer eenmaal is vastgesteld, dat zij niet onder de onderhavige regeling vallen.

Een lid der commissie had tegen het creëren van een categorie „accountants tweede kwaliteit” door daaraan een wettelijke status te verlenen toch wel ernstige bezwaren. Dit lid gaf er dan ook de voorkeur aan, wat minder hoge eisen te stellen voor registeraccountants; zodanige verlaging van de eisen zou eventueel kunnen ingaan enige tijd na de inwerkingtreding van de wet.

De Staatssecretaris zag niet zulke ernstige bezwaren tegen een regeling te eniger tijd van de restgroep.

Enige andere leden der commissie verklaarden, dat zij in stede van een regeling van de tweede groep niet nodig te achten, veeleer het onderhavige ontwerp voor overbodig hielden. Zij meenden dan ook, dat het door de Staatssecretaris ingenomen standpunt consequenter was, gezien de gedachten-gang van de bewindsman, dan het door laatstbedoelde lid der commissie gehouden betoog.

De commissie achtte met de mededeling van het bovenstaande de openbare beraadslaging omtrent het wetsontwerp genoegzaam voorbereid.

Aldus vastgesteld 13 juli 1961.

ROOSJEN
SCHMAL
LUCAS
VONDELING
JANSSEN
VAN RIJCKEVORSEL
W. J. G. PETERS
VERMEER
REEHORST
VERSTEEG
DEN UYL
VAN DER MEI
LANKHORST
B. P. VAN DER VEEN
KORTEWEG.

**Eisen voor de toelating tot de verschillende beroepen, bedoeld in de bijlage van de memorie van antwoord
bij het ontwerp van wet op de Registeraccountants**

In aansluiting op hetgeen in de bijlage van de memorie van antwoord (5519, stuk nr. 6) is medegedeeld omtrent de regeling van het accountantswezen in enkele landen, volgt hieronder een overzicht van de eisen, welke voor de toelating tot de verschillende beroepen in België, West-Duitsland en Frankrijk gelden.

België

Bedrijfsrevisor (Reviseur d'entreprise)

De hoedanigheid van lid van het Instituut der Bedrijfsrevisoren — hetwelk is ingesteld krachtens wet van 22 juli 1953 — wordt toegekend aan iedere natuurlijke persoon, die erom verzoekt en aan de volgende eisen voldoet:

- a. Belgische nationaliteit;
- b. ten minste 25 jaren en ten hoogste 65 jaren oud;
- c. in het genot van burgerlijke en politieke rechten; geen strafrechtelijke veroordeling;
- d. aan het einde van de stage houder van een diploma van licentiaat in de economische-, handels- of actuariële wetenschappen of van handelsingenieur, uitgereikt door een universiteit, door een door de Staat opgerichte of erkende handelshogeschool of door de centrale examencommissie van het technisch onderwijs en dat overeenstemt met ten minste 4 studie-jaren;
 óf aan het einde van de stage in het bezit van een ander diploma, uitgereikt door een universiteit of door de van regeringswege ter uitvoering van het regentsbesluit van 31 december 1949 ingestelde examencommissies en dat overeenstemt met ten minste 4 studie-jaren;
 óf van het diploma, afgegeven door een hogere technische handelsschool of daarmede gelijkgestelde inrichting;
- e. de stage van bedrijfsrevisor hebben vervuld, zoals door het stagereglement van het Instituut geregeld (dit reglement bepaalt dat de stage, als zij voltooid is, eindigt met het afgeven van het „certificaat de fin de stage”);
- f. bij de inschrijving in het register de eed hebben afgelegd.

De vereisten voor toelating tot de stage — waarvan de duur drie jaar is — zijn:

1. men moet voldoen aan het hiervoor genoemde sub a en c;
2. in het bezit zijn van een diploma van het middelbaar onderwijs of van een diploma, dat toegang geeft tot de examens hierboven genoemd onder d;
3. voorgedragen worden door een lid van het Instituut, dat op zich neemt de stagiaire bij diens beroepsopleiding te leiden (de overeenkomst tussen beiden moet door het Instituut worden goedgekeurd).

Het doel van de stage is de kandidaten op het beroep van bedrijfsrevisor voor te bereiden, terwijl hun morele- en beroepsvorming wordt verzekerd. Het omvat met name bepaalde werkzaamheden, die de stagiaire verplicht is uit te voeren onder het toezicht en met behulp van een „stage-meester”.

De leden van het Instituut der Bedrijfsrevisoren zijn krachtens een overgangsregeling merendeels geselecteerd uit de leden van het Nationaal College der Accountants van België.

Accountant (Expert-comptable)

De accountants in België waren vóór 1950 georganiseerd in regionale beroepsverenigingen. In 1950 is opgericht het Nationaal College der Accountants van België.

Het Nationaal College der Accountants van België kent:

- a. *gewone leden*, die uitsluitend en onafhankelijk hun beroep uitoefenen;

- b. *aangenomen leden*, die het beroep geheel of gedeeltelijk in loondienst uitoefenen;

- c. *aangesloten leden*: dit zijn beroepsverenigingen — 23 in getal — die zich verbonden hebben na hun toetreding tot het N.C.A.B. geen leden op te nemen buiten degenen, die door het N.C.A.B. zijn aanvaard als gewone of aangenomen leden.

Voor de toelating als gewoon of aangenomen lid is vereist:

1. minimum leeftijd 30 jaar;
2. een proeftijd volbracht te hebben en geslaagd te zijn voor het examen tot toelating tot de proeftijd (bepaalde academische en daarmede gelijkgestelde diploma's verlenen vrijstelling) en geslaagd te zijn voor het proeftijds-eind-examen.

Bij de aanneming dient voorts een eed te worden afgelegd.

Het Nationaal College der Accountants van België heeft in 1959 ter bevordering van de eenheid in de opleiding tot accountant een minimum-onderwijsprogramma vastgesteld voor de „hogere handelsscholen”, welke door dit college zijn erkend. Er zijn nl. in België diverse scholen, welke diploma's afgeven van boekhouder, candidaat-accountant en „gegradueerde in de boekhoudkunde”.

In groep I van dit leerplan is opgenomen de boekhoudkundige techniek, welke beschouwd wordt als de basis voor de opleiding van de toekomstige accountant. Voor een oordeelkundige toepassing van deze boekhoudkundige techniek is bijkomende kennis noodzakelijk en wel „op het gebied van recht en wetgeving, op het gebied van reken- en wiskunde, toegepast op de handel van de organisatieleer en de staatshuishoudkunde”. Deze leerstof is dan ook opgenomen in het leerprogramma.

Het programma voorgesteld door de onderwijscommissie van de N.C.A.B. omvat de volgende groepen:

Groep	I	Boekhoudtechniek
„	II	Recht
„	III	Organisatie
„	IV	Economie in het algemeen
„	V	Bedrijfseconomie
„	VI	Wiskunde Statistieken
„	VII	Taal
„	VIII	Praktische zedenleer — Beroepsplichtenleer van de accountant.

West-Duitsland

Wirtschaftsprüfer

Om tot Wirtschaftsprüfer te kunnen worden benoemd zijn vereist:

- a. Persoonlijke geschiktheid
- b. Vakkennis

Ad a. Men kent in Duitsland het z.g. Zulassungs- oder Vorprüfungsverfahren, d.w.z. eisen, waaraan de kandidaat heeft te voldoen om te worden toegelaten tot de z.g. Fachprüfung.

Deze zijn in het algemeen de volgende:

1. de kandidaat moet ingezetene zijn van het land, waar hij om toelating tot het beroep verzoekt. In Berlijn bestaan geen voorschriften dienaangaande;

2. nationaliteit: in de meeste „Länder“ bestaan geen voorschriften; wel geldt voor toelating van een buitenlander vaak het wederkerigheidsbeginsel;

3. leeftijd: 28 tot 30 jaar;

4. ter garantie van een geordende beroepsuitoefening worden zekere eisen aan de persoon en zijn economische status gesteld. Deze laatste moet „geordnet“ zijn.

Vaktechnische voorwaarden zijn:

5. vooropleiding: voltooide economische, juridische of technische studie aan een universiteit of hogeschool. Soms worden ook kandidaten met een grote praktijkervaring toegelaten. In Berlijn, Baden en Württemberg-Hohenzollern bestaan in dit opzicht geen voorschriften;

6. praktijkervaring: 6 jaar, waarvan 3 à 4 jaar controle-ervaring (niet intern). In enkele „Länder“ wordt vereist, dat men 1 jaar aan Pflichtprüfungen heeft deelgenomen.

Of een kandidaat aan de eisen voldoet, beslissen toelatingscommissies, waarvan de leden door de overheid van de verschillende „Länder“ worden aangewezen.

Het verzoek om toelating tot de Fachprüfung dient vergezeld te gaan van referenties en een bewijs van goed gedrag.

Ad b. De Fachprüfung.

Deze bestaat uit:

a. *Betriebswirtschaft* (praktische kennis en wetenschappelijke beheersing)

(Buchhaltung und Jahresabschluss einschliesslich Bewerbungsfragen, Kapital- und Zahlungsverkehr, Betriebsorganisation, Betriebsabrechnung, Selbstkostenrechnung und Statistik).

b. *Wirtschaftsrecht*

umfassend Grundzüge des bürgerlichen Rechts, Handelsrecht und zwar vornehmlich Recht der Personen- und Kapitalgesellschaften unter besonderer Berücksichtigung des Aktienrechts, Wechsel- und Scheckrecht, Konkurs- und Vergleichsrecht.

c. *Steuerrecht*

umfassend Reichsabgabeordnung, alle materiellen Steuergesetze sowie Verfahrensrecht.

d. *Berufsrecht*

De kandidaten bereiden zich in privé (er is nl. geen officiële studiemogelijkheid) deels met mondelinge, deels met schriftelijke lessen voor. De opleidingsduur voor het W.P.-examen is ongeveer twee jaar. Gemiddeld wordt ongeveer een derde deel van de kandidaten afgewezen. De examenstof is de laatste jaren sterk uitgebreid.

De examencommissie is samengesteld uit zes tot negen examinatoren, gespecialiseerd op de onderdelen en benoemd door de overheid (een enkele maal door de toelatingscommissie).

Het eigenlijke examen bestaat uit:

„wissenschaftliche Hausarbeit“

„Aufsichtsarbeiten“

een mondeling gedeelte tot hetwelk men in het algemeen niet toegelaten kan worden, als het schriftelijk werk onvoldoende is.

Benoeming en beëdiging

Na met goed gevolg afgelegde Fachprüfung wordt men benoemd en beëdigd, indien men het beroep „eigenverantwortlich“ en „hauptberuflich“ gaat uitoefenen.

Vereidigde Buchprüfer

Om tot „Vereidigde Buchprüfer“ benoemd te kunnen worden zijn vereist:

a. Persoonlijke geschiktheid

b. Vak kennis

Ad a. Ten aanzien van de persoonlijke geschiktheid worden in het algemeen de volgende eisen gesteld:

1. De kandidaat moet ingezetene zijn van het land, waar hij om toelating tot het beroep verzoekt;

2. nationaliteit: in de meeste „Länder“ bestaan geen voorschriften;

3. leeftijd: 28 jaar;

4. de eisen gesteld aan de persoon en zijn economische status zijn gelijk aan die voor de Wirtschaftsprüfer.

Vaktechnische voorwaarden zijn:

5. Vooropleiding: in het algemeen gelden hiervoor geen eisen;

6. praktijkervaring: niet-academisch gevormden 5 jaar, waarvan drie jaar controle-ervaring; academisch gevormden 2 tot 4 jaar, waarvan 2 jaar controle-ervaring.

Ad b. De Fachprüfung

Deze bestaat uit:

„Eine Hausarbeit“

„Aufsichtsarbeiten“

een mondeling examen, dat bestaat uit

Betriebswirtschaft

Wirtschaftsrecht

Steuerrecht

Wat de omvang van de stof betreft moet de sollicitant „vollwertige Kenntnisse der Buchführungs- und Bilanzierungsvorschriften und des Steuerrechts nachweisen, während die übrigen Gebiete in den Grundzügen beherrscht werden müssen“.

Benoeming en beëdiging

Na met goed gevolg afgelegde Fachprüfung wordt ook de Buchprüfer benoemd en beëdigd.

Krachtens een kort geleden door beide kamers van het Westduitse parlement aangenomen wetsontwerp zal het examen voor Vereidigde Buchprüfer in de naaste toekomst niet meer worden afgenomen en zullen geen nieuwe toelatingen tot dit beroep meer plaats vinden.

Frankrijk

Expert-comptable

De expert-comptable is de „technicien qui, en son propre nom et sous sa responsabilité, fait profession habituelle d'organiser, vérifier, apprécier et redresser les comptabilités et les comptes de toute nature. L'expert-comptable peut aussi analyser par les procédés de la technique comptable, la situation et le fonctionnement des entreprises sous leurs différents aspects économiques, juridiques et financiers“.

De verificatie, beoordeling en verbetering van administraties en verslagleggingen van iedere aard is exclusief aan de expert-comptable voorbehouden.

Men mag slechts de titel van „expert-comptable“ voeren indien men is ingeschreven in het register van de nationale organisatie, de Ordre National des Experts Comptables et des Comptables Agréés.

Om voor inschrijving in aanmerking te komen moet aan de volgende voorwaarden voldaan zijn:

a. Frans staatsburgerschap of onderdaanschap;

b. genot van burgerlijke rechten;

c. geen strafrechtelijke veroordeling;

d. minimum leeftijd van 25 jaar;

e. bewijs van goed zedelijk gedrag;

f. het bezit van het staatsdiploma voor expert-comptable.

In de maand van inschrijving leggen de leden een eed af.

Opleiding

De vereisten voor het diploma van expert-comptable zijn de volgende:

a. met succes deelgenomen hebben aan het voorbereidend examen;

b. de stage vervuld hebben;

c. met succes hebben deelgenomen aan het slotexamen.

Voor deelname aan het voorbereidend examen is de minimum-leeftijd 19 jaar. Dit examen bestaat uit twee delen: een algemeen deel en een vaktechnisch deel.

Het eerste deel omvat:

schriftelijk:

une composition de droit (droit civil, contrats et obligations, droit commercial)

une composition d'économie

une composition de technique comptable et, éventuellement, de mathématiques (application des „éléments fondamentaux d'arithmétique et d'algèbre”, mathématiques financières);

mondeling:

le droit civil

le droit commercial

le droit public et les éléments de science financière

la procédure civil

l'économie

la technique comptable

les mathématiques (application des „éléments fondamentaux d'arithmétique et d'algèbre”; mathématiques financières).

Het tweede deel omvat:

schriftelijk:

une composition de droit commercial

une composition d'économie

une composition de technique comptable approfondie;

mondeling:

le droit commercial

le droit pénal général et la législation pénale appliquée aux affaires

la législation sociale

l'économie

la statistique

le régime fiscal français

la technique comptable.

De stage bestaat uit het verrichten van beroepswerkzaamheden. De duur is drie jaar; de stage moet plaatsvinden nadat het eerste deel van het voorbereidende examen met goed gevolg is afgelegd en voordat de kandidaat zich aanmeldt voor het slotexamen. De stage moet vervuld worden bij een openbaar accountant, in overheidsdienst of in bepaalde bedrijven of instellingen.

Voor deelname aan het slotexamen moet het voorbereidend

examen met goed gevolg zijn afgelegd en de stage zijn vervuld; de minimum-leeftijd voor deelname is 25 jaar. Het examen omvat:

schriftelijk:

une composition consistant dans l'étude d'un cas ayant trait aux activités de l'Expert Comptable et pouvant soulever des problèmes de tous ordres en rapport avec la comptabilité (maximum duur 8 uur);

mondeling:

la gestion des entreprises

la vérification, la revision, le contrôle et l'expertise comptable

la statistique

la réglementation de la profession et le code des devoirs professionnels;

les particularités de l'expertise comptable en matière judiciaire.

Tot slot omvat het examen de verdediging van een verhandeling betrekking hebbend op een onderwerp betreffende de activiteiten van de expert-comptable.

Comptable-Agréé

De comptable-agréé is de „technicien qui en son propre nom et sous sa responsabilité, fait profession habituelle de tenir, centraliser, ouvrir, arrêter, surveiller les comptabilités et les comptes de toute nature”.

Men mag slechts de titel „comptable agréé” voeren indien men is ingeschreven in het register van de eerdergenoemde „Ordre”.

Om voor inschrijving in aanmerking te komen moet aan de volgende voorwaarden voldaan zijn:

1. Frans staatsburgerschap of onderdaanschap;
2. genot van burgerlijke rechten;
3. geen strafrechtelijke veroordeling;
4. minimum leeftijd van 22 jaar;
5. bewijs van goed zedelijk gedrag;
6. het bezit van het „brevet professionnel de comptable” — het examen hiervoor stemt qua inhoud ongeveer overeen met de beide delen van het voorbereidende examen van de expert-comptable — of het met goed gevolg hebben afgelegd van het voorbereidend examen voor de stage van expert-comptable met daarnaast een driejarige praktijkervaring.